Міжнародної наукової конференції «Традиції та інновації в науці та освіті XXI століття» (Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського) Одеса, 2010 р.

4. Кузнецов Г. В. Особистісний підхід у вищій освіті на основі впровадження у освітній процес сучасних інформаційно-комунікаційних технологій / Г.В. Кузнецов, О.О. Азюковський // Всеукраїнські педагогічні читання «Гуманна педагогіка у вищій школі» - Д.: Національний гірничий університет, 2010 – 88с.

5. Мусієнко І.І. Інноваційний розвиток теорії управління національною системою освіти [Електронний ресурс] / І.І. Мусієнко. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu_upravl/2011_1/18.pdf

А.І. Горова, А.В. Павличенко
Національний гірничий університет
С.Л. Кулина
Червоноградський гірничо-економічний коледж

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ – МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Згідно з твердженням відомого американського соціолога Д. Белла провідною нацією буде та, яка створить ефективну систему освіти, щоб максимально розвинути потенціал своїх молодих співвітчизників.

На сучасному етапі свого розвитку освіта в Україні зазнає радикальних змін. Впродовж останнього десятиріччя в концептуальних підходах до її розбудови все виразніше утверджуються цінності гуманістичної педагогіки. На зміну жорсткій уніфікації загальноосвітніх навчальних закладів та суворій регламентації їх діяльності приходить автономізація. Традиційна система освіти орієнтована на трансляцію викладачем та засвоєння студентами певної суми знань, умінь і навичок, реформується в систему освіти, спрямовану на розвиток особистості студента. Така система повинна сприяти формуванню навичок та вмінь як предметних, так і загальнонавчальних; виробленню життєвих цінностей; створенню атмосфери співробітництва, взаємодії; розвитку комунікативних якостей.

Сьогодні суспільство вимагає від сучасної освіти підготовки фахівців, здатних до самовдосконалення.

Це знайшло відображення і у доповіді ЮНЕСКО «Освіта: прихований скарб», де зазначено: «Людина має навчитися:

- пізнавати, тобто оволодівати інструментарієм, необхідним для розуміння того, що відбувається у світі;
- робити потрібні зміни в середовищі свого мешкання;
- жити в суспільстві, приймаючи участь у всіх видах людської діяльності» [1 с. 31].

Особистісно-діяльнісний підхід у такому ракурсі можна вважати перспективним, оскільки його метою є формування людини як неповторної, всебічно розвиненої особистості, здатної до різного виду діяльності. Такий

підхід дає студенту можливість бути суб'єктом навчальної діяльності, що сприяє практичній реалізації його прагнення до розвитку та самоствердження [2].

Цілеспрямований розвиток індивідуальності можливий лише тоді, коли теорія освіти за допомогою технологій навчання буде впроваджувати творчі методи та новітні підходи у навчально-виховний процес. Тому, сучасні інноваційні тенденції в освіті відкривають перед викладачем широкий вибір філософії навчання та шляхів вирішення практичних завдань. Відбувається перехід від вивчення фактів до опанування сенсом подій, розвитку світогляду, набуття навичок застосування у житті накопичених знань, які можна отримати під час навчання з використанням інтерактивних технологій [3].

Роль інтерактивних методів навчання в процесі педагогічної взаємодії вчені-дослідники та педагоги-практики визначають по-різному і бачать в них:

– панацею, що вирішує всі проблеми процесу навчання;

– суттєве доповнення до системи методів навчання, що використовуються в сучасній традиційній освіті;

– інструмент, що дозволяє значно урізноманітнити достатньо однотипну форму пізнання оточуючої дійсності;

– якісно інший підхід до організації освітньої діяльності.

Кожен із зазначених підходів до визначення ролі інтерактивних методів має право на існування.

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається тільки шляхом постійної та активної взаємодії студента з викладачем, які є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання. Викладач при цьому виступає як організатор процесу навчання, консультант. Високих результатів навчання можна досягти лише взаємними зусиллями учасників процесу навчання. Студенти беруть на себе взаємну відповідальність за результати навчання, прагнуть бути демократичними, комунікативними, критично мислити, приймати продумані рішення. Такі підходи не є новими для освіти України. У 20-і роки XX ст. професійна школа широко використовувала методи проектів, бригадно-лабораторний метод та метод змінних пар. У працях В. Сухомлинського, Ш. Амонашвілі, В. Шаталова та інших описані розробки елементів інтерактивного навчання, у В. Давидова, О. Дусовицького – теорії розвивального навчання.

Особливістю інтерактивного навчання є підготовка молодих фахівців до життя і активності в громадянському суспільстві і демократичній правовій державі на заняттях з будь-якої дисципліни навчальної програми. Це вимагає активізації навчальних можливостей студента замість переказування абстрактної «готової» інформації, відірваної від їхнього життя і суспільного досвіду. Такі заняття також повинні надати студентам основні пізнавальні та громадянські вміння, а також навички і зразки поведінки.

Лекції мають захоплювати студентів, пробуджувати в них інтерес та мотивацію, навчати самостійному мисленню та діям. Ефективність і сила впливу на емоції і свідомість студентів у великій мірі залежить від умінь і стилю роботи конкретного викладача.

Застосування інтерактивних технологій висуває певні вимоги до структури занять. Як правило, структура таких занять складається з п’яти елементів [4]:

а) мотивація;

б) оголошення, представлення теми та очікування навчальних результатів;

в) надання необхідної інформації;

г) інтерактивна вправа – центральна частина заняття;

д) підбиття підсумків, оцінювання результатів заняття.

Розглянемо кожен з цих елементів ґрунтовніше, аналізуючи його методику відтворення в рамках вивчення навчальних дисциплін.

Мотивація. Мета цього стану – сфокусувати увагу студентів на проблемі й викликати інтерес до обговорюваної теми. Мотивація є своєрідною психологічною паузою, яка дає можливість студентам насамперед усвідомити, що вони зараз почнуть вивчати іншу (після попереднього заняття) дисципліну, що перед ними інший викладач і зовсім інші завдання. Крім того, кожну тему можна реально вважати засвоєною, якщо вона стала основою для розвитку в особистості суб’єкта пізнання власних новоутворень. Отже, суб’єкт навчання може бути максимально налаштований на ефективний процес пізнання, мати в ньому власну зацікавленість, усвідомлювати, що і навіщо він зараз робитиме.

Мотивація чітко пов’язана з темою заняття, вона психологічно готує студентів до її сприймання, налаштовує їх на розв’язання певних проблем. Цей елемент заняття має займати не більше 5% часу.

Оголошення, представлення теми та очікування навчальних результатів. Мета – забезпечити розуміння змісту діяльності, тобто те, чого студенти повинні досягти і що від них чекає викладач.

Надання необхідної інформації. Мета цього елементу заняття – надати студентам достатньо інформації для того, щоб на її основі виконувати практичні завдання, але за мінімально короткий час. Це може бути міні-лекція, вивчення роздавального матеріалу, виконання домашнього завдання, опанування інформації за допомогою технічних засобів навчання або наочності. Для економії часу і досягнення максимального ефекту, на занятті можна подавати інформацію для попереднього домашнього вивчення. Ця частина заняття займає близько 10-15% часу.

Інтерактивна вправа – центральна частина заняття. Їх метою є засвоєння навчального матеріалу та досягнення результатів заняття. Інтерактивна частина має займати близько 50-60% часу на занятті.

Підбиття підсумків заняття. Викладачу варто задуматись над тим, що підбиття підсумків заняття – це дуже важливий етап. Саме тоді пояснюється зміст опрацьованого матеріалу, підводиться підсумок знань, що повинні бути засвоєні, а також встановлюється зв’язок між тим, що вже відомо, і тим, що знадобиться їм у майбутньому.

Під підсумками заняття мається на увазі процес, зворотний інструктажу. Іншим терміном для цього стану є «рефлексія» – здатність людини до самопізнання, вміння аналізувати свої власні дії, вчинки, мотиви й зіставляти їх із діями та вчинками інших людей. Мета рефлексії: згадати, виявити й

усвідомити основні компоненти діяльності (її зміст, тип, способи, проблеми, шляхи їх вирішення) та отримати результати.

Важливим фактором, що впливає на ефективність рефлексії в навчанні, є різноманітність її форм і відповідність віковим та іншим особливостям студентів. Рефлексія не повинна бути лише вербальною – це можуть бути малюнки, схеми, графіки.

Рефлексія тісно пов'язана з іншою важливою для заняття дією – постановкою мети. Формулювання студентом мети свого навчання передбачає її досягнення і усвідомлення способів досягнення поставленої мети. В цьому випадку рефлексія не лише підсумок, але й старт для нової освітньої діяльності і її нової мети.

Отже, впровадження в навчальний процес інтерактивних технологій вимагає від викладача формування готовності до змін, що повинно передбачати цілу низку таких аспектів як: розвиток професійних компетенцій; наділення викладачів ключовими повноваженнями в розробці та запровадженні інновацій у навчальний процес; формування у них відчуття причетності до змін; мотивацію до досягнення високих результатів професійної діяльності.

Бібліографічні посилання:

1. Інтерактивні методи навчання у підготовці спеціалістів для банківської системи України: [зб. наук. праць]. – Х.: ХФУАБС, 2001. – 250 с.

2. Кочубей Н.П. Характеристика інтерактивного навчання англійського діалогічного мовлення молодших школярів [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.knlu.kiev.ua/ua/c_inf/conf/Kochubey.pdf

3. Мельничук І.М. Особливості застосування інтерактивних ігор у вищому навчальному закладі [Електронний ресурс] / Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України 4/2010 // Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Vnadps/2010_4/10mimvnz.pdf

4. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: [Наук.-метод. пос.]. – К.:вид-во АСК., 2003. – 192 с.

А.І. Горова, А.В. Павличенко
Національний гірничий університет
С.Л. Кулина
Червоноградський гірничо-економічний коледж

КРИЗОВІ ЯВИЩА В ОСВІТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Ознаки сучасної глобальної кризи освіти виявилися в 50-ті роки XX ст., і лише в наступному десятиріччі, в основному, стала зрозумілою сутність цієї кризи. Вона полягала в розриві між освітою та умовами життя суспільства, що стрімко змінювалися під впливом інформаційно-комп'ютерної революції. Труднощі в розвитку освіти в незалежній Україні мають те ж саме коріння. У доповіді української делегації 43-ї сесії Міжнародної конференції з питань освіти (1992 р.) зазначалося, що необхідність реформи «спричинили глибокі соціально-економічні